
R a s p r a v e

Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu
e-mail: josip.simunovic@zg.htnet.hr

UDK: 37.014.52
268
Pregledni znanstveni rad
Priljeno 8/2010.

VJERONAUKE U ŠKOLI IZMEĐU RODITELJSKIH OČEKIVANJA, DRUŠTVENIH CILJEVA, POTREBA MLADIH I CRKVENOGA SLUŽENJA ČOVJEKU

Josip Šimunović, Zagreb

Sažetak

Prvi dio članka polazi od roditelja i njihovih očekivanja što bi nastava katoličkoga vjeronauka trebala pružiti djeci i mladima. Polazi se od roditelja, jer je opće načelo da su roditelji ili skrbnici prvi odgovorni za odgoj djece i mladih. To opće načelo nalazimo u međunarodnim, crkvenim i hrvatskim dokumentima. U tom dijelu članka dan je kratak osvrt na odredbe Ustava Republike Hrvatske, Zakonika kanonskoga prava i Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske koje govore o roditeljskim odgojiteljskim pravima i dužnostima, s posebnim naglaskom na vjerski odgoj i obrazovanje. Također se spominju i tri vrijedna istraživanja provedena na razini cijele Republike Hrvatske: Vjera i moral u Hrvatskoj, European Values Study, Europsko istraživanje vrednota i Aufbruch, koja pomažu osvijetliti koje kategorije vjernika, a s tim i roditelja učenika i učenika koji pohađaju nastavu katoličkoga vjeronauka u školama, postoje u Crkvi u Republici Hrvatskoj.

Drugi dio članka pretresa suodnos vjeronauka u školi i ciljeva/zahitjeva društva današnjice. Suvremeni svijet kojeg je dionik i hrvatsko društvo kao i sama Crkva u Republici Hrvatskoj, jest svijet koji obilježavaju relativizam, liberalizam, sekularizam, scijentizam, individualizam, materijalizam i hedonizam. Sve to utječe na planiranje i programiranje djelovanja Crkve.

Treći dio članka odnosi se na adresate vjeronauka u školi. Složenost adresata vjeronauka u školi ima svoje temelje u načinu života suvremene obitelji i njezina vjerskog (ne)identiteta te postmodernoga društva kao životnog okruženja u kojem žive djeca i mladi. Situacija djece i mladih je takva da su neki više, a neki manje povezani s vjerom i Crkvom, dok jedni, pak, s njom uopće nisu povezani. Sukladno tome, status katoličkoga vjeronauka u životu učenica i učenika može nerijetko proizlaziti iz njihove percepcije društva, kulture, gospodarstva, umjetnosti te odgoja i obrazovanja u kojoj se vjera ne smatra značajnim čimbenikom, nego isključivo privatnom i osobnom stvari.

Četvrti dio članka razmišlja o vjeronauku u školi kao crkvenom služanju čovjeku. Naglašava se dijakonijsko i evangelizacijsko usmjerenje nastave katoličkoga vjeronauka u školi.

Ključne riječi: vjeronauk u školi, očekivanja roditelja, zahtjevi suvremenog društva, potrebe mladih, vjeronauk u školi – crkveno služanje čovjeku.

UVOD

Podulji naslov ovoga članka otkriva nam jasna usmjerenja o kojima će biti govora u članku, a to je suodnos vjeronauka u školi s određenim čimbenicima koji mu mogu pomoći da se što bolje i kvalitetnije ostvari te da postigne svoju svrhu i ciljeve u hrvatskom odgojno-obrazovnom sustavu. Tako nas tema članka potiče na svojevršno vrednovanje i razmišljanje o:

- vjeronauku u školi i očekivanjima roditelja čija djeca i mladi pohađaju nastavu katoličkog vjeronauka,
- vjeronauku u školi i ciljevima/zahtjevima društva današnjice,
- vjeronauku u školi i potrebama učenica i učenika – adresata vjeronaučne nastave, te
- vjeronauku u školi kao crkvenom djelatnom služanju čovjeku.

O tim usmjerenjima bit će govora na stranicama koje slijede te se mogu veoma lako primijeniti na odvijanje katoličkog vjeronauka i u osnovnim i u srednjim školama.

Obrada te zahtjevne teme, u kojoj bi svaki od obrađenih podnaslova u poglavljima mogao biti poseban prilog, usmjerava i na niz drugih podtema o kojima bi bilo potrebno kritički razmišljati, koje izravno ili neizravno ulaze u vrednovanje cjelokupne nastave

katoličkoga vjeronauka u školama, u ostvarenje njegove svrhe i ciljeva u hrvatskom školskom odgojno-obrazovnom sustavu,¹ te ispunjenje očekivanja i potreba primarnih adresata vjeronauka u školi, ali i onih koji su s njima uže ili šire povezani. Te podteme, poticaji o kojima bi bilo poželjno više progovoriti (u nekim drugim priložima), a u određenom će obliku biti usputno spomenute ili obrađene u ovom prilogu, jesu:

- odnos Crkve i hrvatskog društva na početku trećega tisućljeća, odnos prema vjeri i vjerskoj dimenziji u hrvatskom društvu, konkretno katoličanstvu u hrvatskoj društvenoj stvarnosti te prisutnost zauzetih vjernika laika u društveno-kulturno-političkom životu Republike Hrvatske,

- mjesto i značenje katolika u Republici Hrvatskoj,
- crkvenost građana i vjernika u Republici Hrvatskoj,
- položaj konfesionalnog vjeronauka unutar suvremenoga hrvatskog školskog odgojno-obrazovnog sustava, govor o *predodžbi* konfesionalnog vjeronauka o kojemu se brinu hrvatski biskupi, svećenici, vjeroučitelji/ice, pastoralni djelatnici, katoličke obitelji te sâm nacionalni odgojno-obrazovni sustav koji vidi ili ne vidi opravdanost konfesionalnog vjeronauka u školi s njegovom svrhom i ciljevima kao obogaćenje u razvoju cjelokupne osobe učenika i učenika,

- ostvarenje pastoralno-katehetske djelatnosti u nastavi katoličkoga vjeronauka,

- hrvatski građani/vjernici i njihova upoznatost sa svrhom i ciljevima katoličkoga vjeronauka,

- važnost vjeroučitelja/ica kao promotora katoličkoga vjeronauka, a ne samo kao onih koji su u službi dežurnih apologeta ili branitelja opravdanosti i identiteta katoličkoga vjeronauka,

- proces sekularizacije i plodovi postmodernog vremena koji ostavljaju tragove i u životnim stavovima onih koji se smatraju vjericima bez obzira na njihovu stupnjevitu pripadnost Crkvi i određenu distanciranost od nje.

To su podteme, poticaji, zapravo stvarnosti koje igraju ne malu ulogu u oblikovanju društvene i crkvene stvarnosti u Republici

---

¹ O svrsi i ciljevima katoličkog vjeronauka u osnovnim i srednjim školama više u: *Nastavni plan i program za osnovnu školu*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske, Zagreb, 2006., 336; Hrvatska biskupska konferencija, *Plan i program katoličkoga vjeronauka za četverogodišnje srednje škole*, Zagreb, 2009., u: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=3061>, (22. 10. 2010.).

Hrvatskoj, a od 1991. godine, vjeronauk u školi je dio te novije društvene i crkvene stvarnosti. Popis podtema mogao je biti još veći, ali ostajemo kod ovih! O vjeronauku u školi neprestano se razmišlja i raspravlja u hrvatskim crkvenim,² a poprilično i u društvenim krugovima.³ Sva ta razmišljanja i rasprave mogu koristiti u oblikovanju njegova prepoznatljiva identiteta i opravdanosti u hrvatskom školskom odgojno-obrazovnom sustavu. Neka tome pridonese i ovaj prilog!

1. VJERONAUK U ŠKOLI I OČEKIVANJA RODITELJA ČIJA DJECA I MLADI POLAZE NASTAVU KATOLIČKOGA VJERONAUKA

U razmišljanju o ostvarenju vjeronauka u školi polazimo od roditelja i njihovih očekivanja što bi nastava katoličkoga vjeronauka trebala pružiti djeci i mladima. Logično je da polazimo od roditelja jer je opće načelo da su roditelji ili skrbnici prvi nadležni za odgoj djece i mladih. To opće načelo možemo pronaći u međunarodnim, crkvenim i hrvatskim dokumentima.⁴ Ukratko se osvrćemo i donosimo

---

² Iznimno velik doprinos kvaliteti i identitetu katoličkoga vjeronauka u osnovnim i srednjim školama daju katehetske škole (zimsko, proljetna, ljetna, katehetska škola za odgojitelje u vjeri osoba s teškoćama u razvoju), stručni susreti organizirani za vjeroučitelje i vjeroučiteljice na nad/biskupijskim razinama te Županijska stručna vijeća vjeroučitelja, na kojima nastupaju predavači religijski pedagozi i katehetičari, pastoralni teolozi, teolozi, predavači srodnih humanističkih znanosti te sami vjeroučitelji i vjeroučiteljice. Hrvatski religijski pedagozi i katehetičari objavljuju članke u domaćim i stranim stručnim i znanstvenim časopisima te vlastite publikacije. Upućujemo na novija izdanja objavljena u Republici Hrvatskoj: Ružica Razum, *Vjeronauk između tradicije i znakova vremena. Suvremeni izazovi za religijskopedagošku i katehetsku teoriju i praksu*, Glas Koncila, Zagreb, 2008.; Ivica Pažin, *Vjeronauk u školi. Izabrane teme*, Biblioteka Diacovensia, Đakovo, 2010.

³ Podsjećamo samo na nedavne rasprave o uvođenju školskog predmeta koji bi bio alternativan vjeronauku u osnovnim školama koje su se vodile na društvenoj i crkvenoj razini.

⁴ Navodimo samo neke: Opća deklaracija o ljudskim pravima, čl. 26., § 3., na: <http://www.ffzg.hr/hre-edc/Deklaracijaljlp.pdf> (22. 10. 2010); Ivan XXIII., *Pacem in terris*. Encikličko pismo braći patrijarsima, nadbiskupima, biskupima i ostalim mjesnim ordinarijima u miru i zajedništvu s Apostolskom Stolicom, svećenstvu i Kristovim vjernicima čitavoga svijeta, a jednako tako i svim ljudima dobre volje o miru svih naroda što ga je utemeljiti na istini, pravедnosti, ljubavi i slobodi, u: Marijan Valković (uredio), *Socijalni dokumenti Crkve. Sto godina katoličkoga socijalnog nauka*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1991., br. 28-34; Gravissimum educationis. Deklaracija o kršćanskom odgoju, u: Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti. VII. popravljeno i dopunjeno izdanje*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., br. 1, 3.; *Zakonik kanonskoga prava. S izvorima*,

odredbe *Ustava Republike Hrvatske, Zakonika kanonskoga prava i Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske*, koje govore o roditeljskim odgojiteljskim pravima i dužnostima, s posebnim naglaskom na vjerski odgoj i obrazovanje.

Ustav Republike Hrvatske donosi da su roditelji “dužni odgajati, uzdržavati i školovati djecu te imaju pravo i slobodu da samostalno odlučuju o odgoju djece”.⁵ Kada govori o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda, *Ustav Republike Hrvatske* naglašava: “Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom i drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Svi su pred zakonom jednaki.”⁶

Iz *Ustava Republike Hrvatske* vidljivo je da roditelji imaju temeljno pravo i na vjerski odgoj djece i mladih, zato to pravo i obvezu *Zakonik kanonskoga prava* ističe u kanonu koji potiče roditelje katolike na katolički odgoj djece i mladih: “Roditelji, kao i oni koji ih zamjenjuju, obvezni su i imaju pravo odgajati djecu; katolički roditelji imaju i dužnost i pravo izabirati ona sredstva i ustanove preko kojih se, prema okolnostima mjesta, mogu prikladnije brinuti za katolički odgoj djece. Roditelji imaju pravo koristiti se i onom pomoći koju treba da pruža građansko društvo, a koja im je potrebna u nastojanju da se djeca katolički odgajaju.”⁷

U stavku 1. članka 1. *Ugovora između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture*, sažeta su opća načela koja se odnose na katoličko poimanje odgoja, školstva i vjerske pouke: “Republika Hrvatska, u svjetlu načela o vjerskoj slobodi, poštuje temeljno pravo roditelja na vjerski odgoj te se obvezuje da će, u sklopu školskoga plana i programa i u skladu s voljom roditelja ili skrbnika, jamčiti nastavu katoličkoga vjeronauka u svim javnim osnovnim i srednjim školama i u predškolskim ustanovama, kao obveznoga predmeta za one koji ga izaberu,

---

Glas Koncila, Zagreb, 1996., kan. 793; Kongregacija za kler, *Opći direktorij za katehezu*, Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000., br. 18; Mato Arlović, (priredio), *Ustav Republike Hrvatske*, Narodne novine, Zagreb, 2002., čl. 63; *Ugovor između Svete Stolice i Republike Hrvatske o suradnji na području odgoja i kulture*, u: *Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske*, Hrvatska biskupska konferencija, Glas Koncila, Zagreb, 2001., čl. 1.

⁵ Mato Arlović, (priredio), *Ustav Republike Hrvatske*, Narodne novine, Zagreb, 2002., čl. 63.

⁶ *Isto*, čl. 14.

⁷ *Zakonik kanonskoga prava. S izvorima*, Glas Koncila, Zagreb, 1996., kan. 793.

pod istim uvjetima pod kojima se izvodi nastava ostalih obveznih predmeta.”⁸

Roditelji imaju temeljno pravo na vjerski odgoj, a u tom temeljnom pravu pomažu im zakonskim odredbama Crkva i država u Republici Hrvatskoj. Na zadnjem popisu stanovništva iz 2001. godine, 87,83 posto građana Republike Hrvatske izjasnilo se katolicima.⁹ Rezultati najnovijih socio-religijskih istraživanja pokazuju da se taj postotak nešto smanjio. Naime, da se katolicima izjašnjava 80,6 posto stanovništva.¹⁰ No biti i smatrati se katolicima ne znači biti odmah i uvjerenim, praktičnim vjernicima. Možemo reći da je Republika Hrvatska po zadnjem popisu stanovništva i najnovijim socio-religijskim istraživanjima još uvijek katolička zemlja. Koliko je ona vjerska zemlja, to je druga stvarnost. Katolicitet nije proporcionalan s optimalnim življenjem vjerskog života. Od 87,83 posto katolika, prosječno njih 25-35 posto prakticira redovito svoju vjeru, dok ostali prigodice, na tradicionalno-formalistički način ili samo nominalno.

Tri vrijedna istraživanja provedena na razini cijele Republike Hrvatske: *Vjera i moral u Hrvatskoj*,¹¹ *European Values Study*, *Europsko istraživanje vrednota*¹² i *Aufbruch*,¹³ pomažu osvijetliti koje kategorije vjernika, a s tim i roditelja učenica i učenika koji

---

⁸ *Ugovori između Svete Stolice i Republike Hrvatske*, Hrvatska biskupska konferencija, Glas Koncila, Zagreb, 2001., čl. 1, § 1.

⁹ Usp. Mirjana Lipovšćak (priredila), *Popis stanovništva, kućanstva i stanova 31. ožujka 2001. Stanovništvo prema državljanstvu, narodnosti, materinskom jeziku i vjeri*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Statistička izvješća 1166, Zagreb, 2003., 27.

¹⁰ Usp. Ivan Rimac, *Komparativni pregled odgovora na pitanja u anketi Europskog istraživanja vrednota 1999. i 2008.*, u: *Bogoslovska smotra* 80 (2010), 2, 449. Zanimljivo će biti vidjeti i usporediti rezultate popisa stanovništva Republike Hrvatske koji se planira 2011. godine!

¹¹ Prvo je istraživanje provedeno u Republici Hrvatskoj 1997. godine. Voditelj istraživanja bio je prof. ddr. Marijan Valković. Djelomično izvješće ovog istraživanja vidi u: *Bogoslovska smotra* 68 (1998), 4.

¹² Drugo istraživanje provedeno je u Republici Hrvatskoj 1999. godine. Voditelj projekta bio je prof. dr. Josip Baloban. Djelomično izvješće ovog istraživanja je objavljeno u: *Bogoslovska smotra* 70 (2000), 2.

¹³ To je istraživanje Pastoralnog foruma iz Beča u deset tranzicijskih postkomunističkih zemalja, među koje ubrajamo i Republiku Hrvatsku. Istraživanje je trajalo od 1997.-2000. godine, a voditelj *Aufbrucha* za Republiku Hrvatsku bio je prof. dr. Pero Aračić. Djelomični podaci ovog istraživanja objavljeni su u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 128 (2000), 2, a cjeloviti u: Pero Aračić (uredio), *„Jeremija, što vidiš?“ (Jr 24,3). Crkva u hrvatskom tranzicijskom društvu*, Biblioteka Diacovensia, Studije 3., Đakovo, 2001.

pohađaju nastavu katoličkoga vjeronauka u školama, postoje u Crkvi u Republici Hrvatskoj.

Gordan Črpić i Stjepan Kušar donose tri kategorije vjernika: praktične, tradicionalne i nominalne vjernike.¹⁴ Do tih kategorija došli su uzimajući u obzir važnost religije u životu ljudi te učestalost dolaženja na misu.¹⁵

Pero Aračić, Gordan Črpić i Krunoslav Nikodem u *Postkomunističkim horizontima*, uz ove tri nabrojene postavljaju i četvrtu kategoriju vjernika, a to su izborni kršćani. Izborni su oni "koji izrijekom prihvaćaju dio onoga što Crkva uči."¹⁶

Josip Baloban i Gordan Črpić također govore o četiri kategorije vjernika: redoviti praktikanti, povremeni praktikanti, prigodni praktikanti i nepraktikanti.¹⁷

U hrvatskoj crkvenoj stvarnosti uočljiva je stupnjevita i distancirana crkvenost većine vjernika na razini župnih zajednica.¹⁸ S tom se stupnjevitom i distanciranom crkvenošću svakodnevno susreću vjeroučitelji i vjeroučiteljice u školi. "Iako se s Crkvom identificiraju samo parcijalno, velika većina učenika (kao i njihovih roditelja koji ih upisuju na vjeronauk) ipak ostaje načelno otvorena prema vjeri i Crkvi te pohađa školski vjeronauk."¹⁹ U toj nepobitnoj stvarnosti, katolički vjeronauk u školi postaje jednim od najboljih i najčešćih mjesta susreta i dijaloga Crkve s crkveno distanciranim kršćanima, kako je na to već prije mnogo godina upozorio Adolf Exeler,²⁰ a riječi Ulricha Hemela koje se odnose na katolički

¹⁴ Usp. Gordan Črpić – Stjepan Kušar, *Neki aspekti religioznosti u Hrvatskoj*, u: Bogoslovska smotra 68 (1998), 4, 555-556.

¹⁵ Usp. *Isto*. Praktični vjernici su oni kojima je vjera jako važna i najmanje jednom tjedno odlaze na misu. Rezultati istraživanja *Vjera i moral* govore o 25 posto takvih vjernika ukupne populacije. Tradicionalni vjernici su oni kojima je vjera važna, ali na mise dolaze za blagdane ili prigodice. Takvih je vjernika 50 posto. Nominalni vjernici su oni koji se smatraju katolicima, a vjera u njihovom životu nema baš neko značajno mjesto, na mise dolaze rijetko, i to samo na blagdane. Takvih je 15 posto vjernika.

¹⁶ Pero Aračić – Gordan Črpić – Krunoslav Nikodem, *Postkomunistički horizonti. Obris i sustava vrijednosti i religijskih orijentacija u deset postkomunističkih zemalja*, Biblioteka Diacovensia, Studije 6., Đakovo, 2003., 179.

¹⁷ Usp. Josip Baloban – Gordan Črpić, *Određeni aspekti crkvenosti*, u: Bogoslovska smotra 70 (2000), 2, 265.

¹⁸ Usp. Josip Baloban, *Djelovanje Crkve u novim društvenim okolnostima*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1995., 51-60.

¹⁹ Ana Thea Filipović, *Školski vjeronauk i župna zajednica – prema odnosu povjerenja i suradnje*, u: Kateheza 26 (2004), 3, 223.

²⁰ Usp. Adolf Exeler, *Religionslehrer und Gemeinden*, u: Lebendige Seelsorge 27

vjeronauk u Njemačkoj i njemačke vjeroučitelje, možemo primijeniti i na nastavu katoličkoga vjeronauka u Republici Hrvatskoj i na hrvatske vjeroučiteljice i vjeroučitelje: "Vjeroučitelji odavna znaju da prepoznatljivim kršćanskim stilom života živi samo još manji dio obitelji. Oni međutim znaju i da školski vjeronauk po tom stanju može imati ne manju, nego veću težinu, kad je profesionalno pripravljen i vjerodostojno zastupan."²¹ Vjeronauk u školi u današnjem vremenu nalazi se u jednoj "napetosti između školske nastave u svjetonazorski pluralnom i djelomice indiferentnom društvu i kateheze, koja pretpostavlja ili ima u vidu učenike vjernike ili one koji su spremni vjerovati."²² Zato današnjica, ali i "budućnost vjeronauka u školi povezana je s njegovom sposobnošću da dađe svoj doprinos kvalitetnijoj odgojnoj ponudi škole i još više sa sposobnošću da bude značajno iskustvo u odnosu na očekivanja djece, mladih, učenika i njihovih roditelja".²³

Tipologija vjernika, odnosno roditelja čija djeca i mladi pohađaju nastavu katoličkoga vjeronauka u školi nudi i različita očekivanja od te iste nastave. Ne očekuju svi roditelji isto od vjeronaučne nastave u školskom odgojno-obrazovnom sustavu, nisu svi roditelji jednako upoznati sa svrhom i ciljevima katoličkoga vjeronauka u školi niti se svi roditelji isto odnose prema njemu.

Sukladno nabrojenim tipologijama vjernika, možemo reći da neki od roditelja koji nisu vjernici, ne očekuju nešto posebno od vjeronauka u školi. Upisali su svoju djecu na konfesionalni vjeronauk zato što su tu izbornu nastavu izabrali gotovo svi u razrednom odjelu njihove djece. Upisom djece i mladih na katolički vjeronauk možda imaju tek neku sigurnost da im dijete nije prepušteno samome sebi ili ulici. U obiteljima nije prisutna vjerska dimenzija: vjerski ne odgajaju djecu i mlade te ne žive vjerničkim životom.

Neki od roditelja koji se smatraju nominalnim vjernicima, uvjerenja su da im djeca i mladi neće ništa loše naučiti na satovima nastave katoličkoga vjeronauka. Dapače, drže da će njihovoj djeci ono što uče i što je povezano s nastavom vjeronauka dobro doći

---

(1976), 3-4, 210; Isti, *Entfremdet der Religionsunterricht von der Kirche?*, u: *Katechetische Blätter* 103 (1978), 413.

²¹ Ulrich Hemel, *Ohrabrenje za život i prenošenje ciljeva religiozne kompetencije školskog vjeronauka danas*, u: *Kateheza* 22 (2000), 2, 134.

²² Zajednička Sinoda biskupija Savezne Republike Njemačke, *Vjeronauk u školi*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 1995., br. 1.

²³ Valentina Mandarić, *Odgojna, kulturna i evangelizacijska dimenzija vjeronauka u školi*, u: *Kateheza* 23 (2001), 1, 13.

u daljnjim vjerskim socijalizacijama, prepuštajući tako drugima ostvarenje vlastite dužnosti i odgovornosti vjerskog odgoja i obrazovanja.

Postoji velik broj roditelja koji se tradicionalno smatraju katolicima koji pružaju određeni vjerski odgoj u svojim obiteljima, ali više puta nedostatan, pa im dobro dođe vjeronauk u školi da popuni određene *praznine* u vjerskom odgoju i obrazovanju njihove djece i mladih.

Postoje i roditelji praktični vjernici koji žele da vjeronauk u školi pomogne njihovoj djeci i mladima u izgradnji osobnosti i čvrstoga vjerskog stava, koji znaju svrhu i ciljeve katoličkoga vjeronauka u školi, koji su glasnici njegove iznimno značajne uloge u cjelokupnom odgoju i obrazovanju djece i mladih.

Hrvatski biskupi u svojoj *Poruci o vjeronauku u školi i župnoj katehezi* ističu da je vjeronauk u školi djelo služenja dobru čovjeka, da je najbolji oblik ostvarenja religiozne dimenzije u školskom odgoju i obrazovanju te kao takav predstavlja čvrstu komponentu europske škole.²⁴ Vjeronauk u školi je djelatnost Crkve, a prema istraživanju *Europskog istraživanja vrednota – EVS 2008.*, ispitani građani Republike Hrvatske imaju još uvijek veliko povjerenje u Crkvu kao instituciju, premda je to povjerenje u laganom opadanju.²⁵ Ovdje postavljamo pitanje: Može li vjeronauk u školi sa svojim cjelokupnim odvijanjem biti jedan od važnijih djelatnih čimbenika vraćanja povjerenja u Crkvu i njezino djelovanje u suvremenom hrvatskom društvu?

Bilo kako bilo, roditelji koji upisuju svoju djecu i mlade imaju neka očekivanja od same nastave katoličkoga vjeronauka. U tom smislu, dobro je i za prilike u Republici Hrvatskoj ponoviti riječi *Zajedničke sinode biskupija Savezne Republike Njemačke* koja poziva roditelje da i oni uvide svoju odgovornost u uspješnom odvijanju vjeronauka u školi. Roditelje se "moli da realno gledaju na mogućnosti i granice vjeronauka i da u nj ne polažu nade koje on ne može ispuniti zbog specifično školskih uvjeta i ciljeva. Vjeronauk u školi ne može roditelje osloboditi odgovornosti za

²⁴ Usp. Poruka hrvatskih biskupa o vjeronauku u školi i župnoj katehezi, u: Hrvatska biskupska konferencija-Nacionalni katehetski ured, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, Hrvatski institut za liturgijski pastoral, Zagreb-Zadar, 2000., 158.

²⁵ Usp. Josip Baloban – Alojzije Hobljaj – Danijel Crnić, *Određeni aspekti crkvenosti u Hrvatskoj – rezultati i prosudbe istraživanja*, u: Bogoslovska smotra 80 (2010), 2, 553-556.

religiozni odgoj. On je, štoviše, upućen i na vjerski život u obitelji i župnoj zajednici. Roditelji sa svoje strane trebaju smatrati obvezom savjesti da potiču sudjelovanje svoje djece u vjeronauku.”²⁶

Spomenuta *Sinoda* donijela je reagiranja roditelja prema nastavi katoličkoga vjeronauka. Ta reagiranja su nakon toliko godina još uvijek aktualna i stvarna, kao da su pisana za današnje vrijeme, a možemo slobodno reći i u nekoj mjeri za hrvatsko okruženje: “Roditelji su ponekad zaprepašteni ako vjeronauk ne prenosi zaokruženo ono što su oni nekoć učili ili čak naučava stvari koje su po njihovom uvjerenju nespojive s crkvenim naukom. Čuje se i pritužba da se vjeronauk katkada više bavi drugim religijama, konfesijama ili temeljnim etičkim nazorima negoli vlastitim pokladom vjere. Ukoliko su roditelji zainteresirani za reforme u crkvenom životu, onda vrlo često negoduju na vjeronauk koji njihovu djecu uči tradicionalnim uzorcima mišljenja i ponašanja. Ako su roditelji rezervirani ili odbojni prema vjeri, onda često od vjeronauka očekuju samo učvršćivanje građanskog morala i pristojnosti svoje djece. Za mnoge koji su postali nesigurni u svom poimanju vrednota i u svojim mjerilima, vjeronauk vjerojatno ima funkciju alibija: rado svoju odgovornost na tom području prepuštaju nekoj ustanovi. Tako divergentnim očekivanjima jedna te ista vjeronaučna nastava jedva može istovremeno ugoditi.”²⁷ Primjenjujući iznesena reagiranja na hrvatske roditelje i njihove reakcije prema nastavi katoličkoga vjeronauka u školi, vrlo lako možemo konstatirati da i hrvatski roditelji određenim dijelom reagiraju isto ili na sličan način kao i roditelji u Njemačkoj.

Uvažavajući crkvene i državne, vlastite i međunarodne pravne odredbe, uvažavajući tipologiju vjernika u Republici Hrvatskoj te sve što smo ukratko pastoralno-katehetski razmišljali, kao zaključno možemo ustvrditi da postoje različita očekivanja i reagiranja roditelja u pogledu nastave katoličkoga vjeronauka u školi, koja proizlaze iz nedovoljne upoznatosti svrhe i ciljeva vjeronaučne nastave u školskom odgojno-obrazovnom sustavu, nedostatnog vjerskog života i vjerskog odgoja unutar obitelji te postmodernog vremena i društva današnjice koji utječu na život ljudi različitim (upitnim) ljestvicama vrednota i prolaznim trendovima življenja. Te činjenične obilježnosti roditelja nužno zahtijevaju organizirano pastoralno-katehetsko djelovanje s obiteljima na razini župne zajednice, ali i na razini škole u raznim oblicima pastora škola.

---

²⁶ Zajednička sinoda biskupija Savezne Republike Njemačke, *Vjeronauk u školi*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 1995., br. 3.3.

²⁷ *Isto*, br. 1.1.3.

2. VJERONAUKE U ŠKOLI I DRUŠTVO DANAŠNJICE

Crkva je dio suvremenoga svijeta i djeluje u njemu. Tu povezanost Crkve s čitavim svijetom naglasila je prvom rečenicom Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu *Gaudium et spes*: "Radost i nada, žalost i tjeskoba, ljudi našeg vremena, osobito siromašnih i svih koji trpe, jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također Kristovih učenika te nema ničega uistinu ljudskoga a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu."²⁸ Drugi vatikanski koncil u toj pastoralnoj konstituciji ima pred očima cjelokupni svijet, cjelokupnu ljudsku zajednicu sa sveukupnom stvarnošću u kojoj živi. U toj povezanosti sa suvremenim svijetom Crkva je dužna "da u svako vrijeme ispituje znakove vremena i tumači ih u svjetlu evanđelja tako da uzmogne odgovoriti na vječna ljudska pitanja o smislu sadašnjeg i budućeg života te o njihovu međusobnom odnosu, i to na način kako odgovara svakom pojedinom naraštaju. Stoga je potrebno spoznati i razumjeti svijet u kojem živimo, njegova očekivanja, težnje i često dramatičan značaj".²⁹

Suvremeni svijet na kojem participira i hrvatsko društvo kao i sama Crkva u Republici Hrvatskoj, jest svijet koji obilježavaju relativizam, liberalizam, sekularizam, scijentizam, individualizam, materijalizam i hedonizam. Sve što smo nabrojali i što se još može naći pod raznim etiketama u hrvatskom te u globalnom društvu, utječe na planiranje i programiranje djelovanja Crkve. Donosimo dva osvrta na suvremeni svijet i društvo koji nam mogu poslužiti u produbljanju pod teme ovoga priloga.

Marcello Pera, talijanski senator, filozof i političar, odlično opisuje svijet, a pogotovo Europu u kojoj živimo. On kaže: "Živimo u liberalnome poretku i liberalizam u bilo kojoj od mnoštva sadašnjih inačica jest učenje koje je u osnovi nacionalnih ustava, kao i međunarodnih povelja o pravima kojima se dičimo. No upravo današnja misao da je liberalizam jedini politički i proceduralni okvir koji je neutralan i neovisan o bilo kakvu, posebice vjerskome učenju o dobru, ne pruža nikakvo sigurno utemeljenje ili opravdanje tih prava i prepušta ih jedino samovolji sile, uključujući i silu pozitivnih zakona koje su izglasali parlamenti."³⁰

²⁸ *Gaudium et spes*. Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu, u: Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti. VII. popravljeno i dopunjeno izdanje*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., br. 1.

²⁹ *Isto*, br. 4.

³⁰ Marcello Pera, *Zašto se trebamo zvati kršćanima. Liberalizam, Europa, etika*, Verbum, Split, 2009., 9. Sliku današnjega liberalnog poretka Pera ocrtava

Marcello Pera također konstatira da Europa postaje najras-kršćanjenija zemlja i da se time hvali. "Misli da joj je kršćanstvo koje je prihvatila na krštenju sada preprjeka."³¹ Europski političari novoga doba odbacuju kršćansku narav europske duše, a s njom i europsku povijest. "To su učinili misleći da je bez kršćanskoga identiteta Europa otvorenija, uključnija, tolerantnija i mirotvornija. Istina je upravo suprotno. Bez svijesti o kršćanskome identitetu Europa se udaljuje od Amerike i cijepa Zapad, gubi osjećaj za vlastite granice te postaje spremnik bez kriterija, ne uspijeva integrirati useljenike, štoviše getoizira ih ili se predaje njihovoj kulturi, nije u stanju pobijediti islamski fundamentalizam, nego naprotiv pospješuje mučeništvo kršćana u mnogim dijelovima svijeta, pa i u svojoj vlastitoj kući."³²

Na kraju taj se uvaženi talijanski senator, filozof i političar osvrće i na modernu kulturu koja liberalnu autonomiju interpretira "kao slobodu danu svakomu pojedincu i skupini da bira i slijedi vlastito poimanje dobra".³³

S jednog drugog aspekta današnje suvremeno društvo promatra Konrad Paul Liessmann. On govori o tzv. društvu znanja, koje se u posljednje vrijeme sve više naglašava i u hrvatskome društvu. Uočavajući zamke i nedorečenosti društva znanja Liessmann konstatira da "mnogo toga što se propagira i proklamira pod naslovom društvo znanja pri pozornijem se motrenju očituje kao retorička gesta koja ideji obrazovanja dužuje manje nego čvrstim političkim i ekonomskim interesima. Društvo znanja nije *novum*, niti isključuje industrijsko društvo. Prije bi se dalo zaključiti da brojne reforme obrazovanja vode industrijalizaciji i ekonomizaciji

---

dalje: "Velikim ocima klasičnoga liberalizma – od Lockea do Kanta, do otaca osnivača Sjedinjenih Američkih Država, do Tocquevillea – ovaj je problem bio jasan. Znali su da bez religioznoga osjećaja nijedno društvo, poglavito liberalno društvo slobodnih i jednakih ljudi, ne može biti stabilno i povezano, ne može razviti osjećaj identiteta i solidarnosti. Znali su također da poglavito liberalnomu društvu trebaju ne samo ustav, ustanove i procedure, nego i običaj i odgovarajuće vrline. Također su znali i pisali kako je kršćanstvo – sa svojom idejom o čovjeku stvorenu na sliku Boga, koji je postao čovjekom da bi s ljudima patio – vjera koja je uvela vrjednotu osobnoga dostojanstva, bez kojega nema ni slobode, ni jednakosti, ni solidarnosti, ni pravednosti. I oni su bili liberali i laici, no bili su kršćanski liberali i kršćanski laici. Danas kada je postao protukršćanski, liberalizam je bez temelja i njegove slobode vise u zraku. Zato, ako se doista želi biti liberalan, mora se biti kršćanin." *Isto*, 9-10.

³¹ *Isto*, 10.

³² *Isto*.

³³ *Isto*, 11.

znanja, čime se predodžbe klasičnih teorija obrazovanja upravo izvrću u svoju suprotnost”.³⁴

Očito je da je jedan od veoma važnih ciljeva koji u posljednjih petnaestak godina sebi postavljaju vlade europskih zemalja upravo “učiniti obrazovanje temeljem gospodarskog razvitka i uspostaviti jedinstveni europski obrazovni prostor”.³⁵ Naglašava se usmjerenost obrazovanja na ishode, razna postignuća i osposobljenosti, na *završni proizvod* i učinkovitost. U takvoj obrazovnoj politici nije teško prepoznati ekonomski način razmišljanja “koji računa s ulaganjem stanovitih sredstava da bi se dobio željeni proizvod i ostvarila dobit”.³⁶ Na znanje se u liberalno-tržišnom pristupu obrazovanju gleda kao “na gospodarski čimbenik u službi konkurentnosti”.³⁷ Tako se znanje pretvara u robu, a škola u određeno i ciljano poduzeće.

U kontekstu obrazovne politike nadahnute pragmatičnim američkim kapitalizmom, u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske želi se i konfesionalni vjeronauk u školi “podrediti ciljevima građanskog odgoja, odnosno njegovu konfesionalnu različitost postupno zamijeniti jedinstvenim, navodno neutralnim predmetom o religijama koji bi pridonosio boljem upoznavanju svih religija te društvenoj integraciji učenika različitog religijskog i konfesionalnog podrijetla”.³⁸

Deklaracija o kršćanskom odgoju *Gravissimum educationis* zalaže se za pravi odgoj koji “teži izgradnji ljudske osobe u vidu njezine konačne svrhe i ujedno dobru društava kojih je čovjek član

³⁴ Konrad Paul Liessmann, *Teorija neobrazovanosti. Zablude društva znanja*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2009., 7-8.

³⁵ Ana Thea Filipović, *Vjeronauk u školi pred zahtjevima vrednovanja*, u: *Nova prisutnost* 7 (2009), 2, 245.

³⁶ *Isto*, 249.; Usp. također: Ana Thea Filipović, *Aktualna pitanja religijske pedagogije i katehetike*, u: *Bogoslovska smotra* 76 (2006), 1, 162.

³⁷ Željko Pivac, *Testiranje i kvaliteta učeničkog znanja*, u: *Školske novine* od 24. svibnja 2005., 6.

³⁸ Ana Thea Filipović, *Vjeronauk u školi pred zahtjevima vrednovanja*, u: *Nova prisutnost* 7 (2009), 2, 249. Za produbljene ove tematike vidi: Alojzije Hobljaj, *Predloženi novi predmet religijske kulture u usporedbi s europskim poučavanjem o religijama i vjerovanjima*, u: *Katehetski glasnik* 7 (2009), 1, 61-76.; Milan Šimunović, *Konfesionalni model vjeronauka u školi i prijedlog njemu alternativnoga predmeta religijske kulture*, u: *Katehetski glasnik* 7 (2009), 1, 77-89.; Ivica Pažin, *Promišljanja o Nacionalnom okvirnom kurikulumu i religijskim kulturama*, u: *Katehetski glasnik* 7 (2009), 1, 90-98.

i u čijim će službama sudjelovati kao odrastao”.³⁹ U tom smislu, premda je katolički vjeronauk kao školski predmet sastavni dio nastavne stvarnosti usmjerene određenim tendencijama, obrazovnim ishodima i osposobljenostima, on je istodobno i “korektiv školi i obrazovanju koje je isključivo ili pretjerano usmjereno na uspjeh, sa svim negativnim posljedicama koje takvo usmjerenje sa sobom nosi. Upravo vjeronauk relativizira obrazovni model koji favorizira kompetitivnost, koji umjesto suradničkog stvara negativni natjecateljski mentalitet koji raslojava dobitnike i gubitnike, a koji se uvlači u sve pore društva...”.⁴⁰ Zato s Rudijem Palošem možemo na ovome mjestu donijeti ono što on na primjeru katoličke škole naglašava kao izazove i mogućnosti odgoja i obrazovanja na početku dvadeset i prvoga stoljeća.

Rudi Paloš ističe: “Izmjene i poboljšavanja kurikuluma normalna su i dobrodošla pojava. Međutim, ako su te izmjene jednostrane i pritom nekritički prihvaćaju tržišne vrednote, onda nisu dobrodošle. Tako se npr. u nekim slučajevima naglašava važnost pripreme za svijet rada, što za tvorce kurikulumske nacrt znači ponajprije promicanje poduzetničkih umijeća i poduzetničkoga duha, rukovodstvene karijere i gospodarstva. Posljedično, isključivo egoistično promicanje napredovanja pojedinca katoličko viđenje želi nadopuniti tako što će izmijeniti model koji je isključivo tržišno usmjeren.”⁴¹ Oslanjajući se na katoličke biskupe Sjeverne Irske, Paloš zaključuje: “Cilj katoličkog obrazovanja mora biti iznad svega drugoga, a to je formacija učenika. Pritom treba voditi računa o potrebama ‘stvarnog svijeta’, ali ne nauštrb humanih potreba mlade osobe.”⁴²

Promatrajući postmoderno društvo, uočavamo da je ono svakoga dana u potrazi za orijentacijom vrijednosti. Ono što je vrijedilo prije četrdeset ili trideset godina, danas ima tek povijesnu vrijednost. S pravom se možemo pitati što će biti sutra s nama i našim stavovima, usmjerenjima i vrijednostima? “Postmoderni svijet

---

³⁹ Gravissimum educationis. Deklaracija o kršćanskom odgoju, u: Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti. VII. popravljeno i dopunjeno izdanje*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., br. 1.

⁴⁰ Ana Thea Filipović, *Vjeronauk u školi pred zahtjevima vrednovanja*, u: *Nova prisutnost* 7 (2009) 2, 250-251.

⁴¹ Rudi Paloš, *Izazovi i mogućnosti odgoja i obrazovanja na početku 21. stoljeća. Primjer katoličke škole*, u: *Kateheza* 32 (2010) 2, 106.

⁴² *Isto.*; Catholic Bishops of Northern Ireland, A Response from the Catholic Bishops of Northern Ireland to The Post-Primary Review “Education for the 21st Century” (30. June 2002.), na: http://www.deni.gov.uk/22-ppa_catholic_bishops_resptoburns.pdf, (18. 8. 2010.).

djeluje nepregledno. (...) Ono što izgleda vrijedno jest isključivo prvenstvo ekonomije. Općevažće načelo u društvu nije solidarnost nego nadmetanje. (...) Čini se da se globalizacija prevodi u strah od nezaposlenosti, a gospodarstveni rast u sve izraženije uništenje okoliša."⁴³ U globalnome postmodernom društvu, pa tako i u hrvatskome društvu, uočljiva je potreba za orijentacijom, s jedne strane, dok s druge strane istodobno raste udaljenost u odnosu na ponude za orijentaciju koje nudi Katolička crkva.

Uistinu je potrebno da Katolička crkva kao dio hrvatskoga društva bude jače, učinkovitije i svakodnevno prisutna u hrvatskome društvu svojim orijentirajućim ponudama, koje itekako mogu pomoći da se za sve građane i stanovnike Republike Hrvatske nađe smjer cjelovitoga ostvarenja u trećem tisućljeću. Vjeronauk u školi sa svojom svrhom i ciljevima, kao ponuda Katoličke crkve, u Republici Hrvatskoj ima mogućnost biti jedna od orijentirajućih ponuda za izgradnju boljega, pravednijega, čovječnijega i suvremenijega hrvatskog društva. Ta se mogućnost ne bi smjela previdjeti u djelovanju Crkve.

Iako je katolički vjeronauk izborni predmet koji postaje obavezan za one koji ga odaberu, još uvijek je veliki postotak učenica i učenika koji ga pohađaju. Te učenice i učenici koji danas pohađaju nastavu katoličkoga vjeronauka, sutra će preuzimati odgovorne službe i dužnosti u politici, gospodarstvu, kulturi, umjetnosti i crkvenome životu, dakle u hrvatskome društvu i Crkvi.

3. VJERONAUK U ŠKOLI I POTREBE DJECE I MLADIH

U našem razmišljanju o vjeronauku u školi došli smo i do adresata kojima je on kao školski predmet namijenjen. Bilo bi zanimljivo čuti što učenice i učenici misle o vjeronauku u školi i nalazi li on neko mjesto (ako ga nalazi, koje je to mjesto) na popisu njihovih potreba. Sigurno bi dobili različite odgovore. Različitost odgovora samo bi bila potvrda složenosti adresata vjeronauka u školi koja svoje temelje ima u načinu života suvremene obitelji i njezina vjerskog (ne)identiteta te postmodernoga društva kao životnog okruženja u kojem žive djeca i mladi. Situacija djece i mladih je takva da su neki više, a neki manje povezani s vjerom i Crkvom, dok neki, pak, s njom uopće nisu povezani. Sukladno

⁴³ Ulrich Hemel, *Ohrabrenje za život i prenošenje ciljeva religiozne kompetencije školskog vjeronauka danas*, u: *Kateheza* 22 (2000), 2, 135.

tome, *status* katoličkoga vjeronauka u životu učenica i učenika može nerijetko proizlaziti iz njihove percepcije društva, kulture, gospodarstva, umjetnosti te odgoja i obrazovanja u kojoj se vjera ne smatra značajnim čimbenikom, nego isključivo privatnom i osobnom stvari.

Teško je danas definirati odgojno-obrazovni sustav u društvu koje je obilježeno “pluralizmom uvjerenja i ponašanja, prolaznošću i brzom zamjenom spoznaja, socijalizacijom kulturnih dobara, sveopćim školovanjem i masovnim pohađanjem sveučilišta, prevladavajućom ulogom javnih priopćajnih sredstava u modernoj kulturi, razvojem kvaternarnog područja koje daje posebno važno mjesto stalnim inovacijama i istraživanjima”.⁴⁴

Géry Gevaert donosi pet stvarnosti koje posebno utječu na djecu i mlade u njihovu životnom okruženju. Djeca i mladi žive u:

- složenosti – njihov životni prostor je vrlo složen. Unatoč mnogim informacijama i mogućnosti komuniciranja, teško se snalaze među brojnim zakonima i pravilima, administrativnim propisima, političkim, znanstvenim, društvenim i kulturalnim stvarnostima,

- sekularizaciji – njihov je životni prostor obilježen mnoštvom “kultura” i poimanja života,

- mnoštvu “mogućnosti” - društvo u kojem žive djeca i mladi izrazito je permisivno, premda postoji mnoštvo zakona. To je društvo koje ne vodi brigu o odgoju i moralu, koje nudi mnoge mogućnosti, ali i u kojem se otkrivaju mnoge afere i prijevare. Mnoga su djeca i mladi doživjeli brojna iskustva, ne samo radost nego i *uvede* i strahove ... što ne olakšava traženje smisla i sreće,

- globalizaciji i manipulacijama – razum i tehnika čine svijet ugodnijim, ali uz pomoć managementa i informatike sve se želi svesti na ekonomiju. Ono što nije racionalno ili korisno, to je bezvrijedno,

- isticanju “pojedinačne” slobode – ta “pojedinačna” sloboda je sveta. Ona je autonomija za organiziranje vlastitog života i za izgradnju vlastitih vrednota i istina u kojoj ipak preostaje rizik da se pojedinac izgubi u mnoštvu upitnih “vrednota i istina”.⁴⁵

To su životne stvarnosti u kojima danas žive djeca i mladi te one utječu na njihova razmišljanja i djelovanja. Ima li u njihovim razmišljanjima i djelovanjima prostora za razmišljanje o vjeri i djelovanje iz vjere?

---

⁴⁴ Pascual Chávez Villanueva, *Odgoj i gradanstvo*, u: Kateheza 31 (2009) 3, 199.

⁴⁵ Usp. Géry Gevaert, *Doprinos školskog vjeronauka viđenju školskog obrazovanja u Europti*, u: Kateheza 24 (2002), 2, 117.

Konfesionalni vjeronauk je školski predmet. U školskom odgojno-obrazovnom sustavu polazište poučavanja jesu učenice i učenici⁴⁶ sa svojim životnim obilježnostima, "u svom kulturalnom okruženju, sa svojim interesima ili nedostatkom interesa, sa svojim stavovima, komunikativnim, narativnim i imaginativnim sposobnostima, sa svojim pitanjima i sa svojom težnjom za istinom, sa svojom pripadnošću i sa svojom zajednicom i slobodom. Ta polazna situacija ostaje uporište tijekom cjelokupnog razdoblja školovanja".⁴⁷

Pluralnost životnih koncepcija i religioznih uvjerenja sve je više prisutna u razrednim odjelima. Od te pluralnosti životnih koncepcija i religioznih uvjerenja ne smije se i ne može se pobjeći u vjeronaučnodidaktičkom smislu. Kod djece i mladih može se primijetiti, odnosno očekivati naglašenije ili manje naglašeno "raznoliko religiozno traženje i propitivanje koje više nije bezuvjetno identično sa sadržajima i oblicima kršćanske tradicije".⁴⁸ Isto tako "za mlađu generaciju postmoderna situacija svjetonazorske pluralnosti nešto je što se samo po sebi razumije. Oni doživljavaju religijsku slobodu izbora i ne očekuju da bi odluka 'za' ili 'protiv' mogla biti povezana s društvenim posljedicama. Pluralizam je normalna pojava".⁴⁹ Nužno je pluralizam prihvatiti kao sugovornika, a u tom će prihvaćanju konfesionalni vjeronauk kao školski predmet biti trajan poziv djeci i mladima "da rastu prema osobnoj i odgovornoj odluci o svojoj vjeri i svome životu".⁵⁰

Kao trajan poziv, vjeronauk u školi ne zaboravlja tipologiju vjernika, tj. obitelji iz kojih dolaze učenice i učenici, kada ih u nastavi želi dovesti ne samo do susreta, do dodira, nego i do zajedništva s Isusom Kristom,⁵¹ jer vjeronauk u školi nije samo obrazovni predmet, nego je i odgojni. Sukladno različitoj tipologiji vjernika koju u ovom slučaju stavljamo u suodnos s učenicama i učenicima, vjeronauk ima važna usmjerenja: "vjernicima pomaže da bolje shvate kršćansku poruku u odnosu na čovjekova temeljna

⁴⁶ Usp. Filip Jelavić, *Didaktika*, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1998., 21.

⁴⁷ Géry Gevaert, *Doprinos školskog vjeronauka videnju školskog obrazovanja u Europi*, u: *Kateheza* 24 (2002), 2, 117.

⁴⁸ Georg Hilger - Stephan Leimgruber - Hans-Georg Ziebertz, *Vjeronaučna didaktika. Priručnik za studij, obrazovanje i posao*, Salesiana, Zagreb, 2009., 71.

⁴⁹ *Isto*, 56.

⁵⁰ Géry Gevaert, *Doprinos školskog vjeronauka videnju školskog obrazovanja u Europi*, u: *Kateheza* 24 (2002), 2, 118.

⁵¹ Usp. Ivan Pavao II., *Catechesi tradendae. Apostolska pobudnica o vjerskoj pouci u naše vrijeme*, Glas Koncila, Zagreb, ²1994., br. 5.

pitanja; onima koji su još na putu traženja otkriva vjeru u Krista; za one koji ne vjeruju vjeronauk u školi ima misionarski navještaj evanđelja.”⁵²

Iako se često može doživjeti da učenice i učenici osjećaju odbojnost prema kršćanskoj tradiciji, ne smije se posustati u usađivanju poruke Objave u njihov život. “Objava je usmjerena na spasenje čovjeka i njegova svijeta. U Bibliji se Bog pokazuje kao onaj tko je riječju i djelom povezan s ljudima. Čovjek koji prihvati ovu poruku postaje Božjim partnerom i – u traženju vlastitog identiteta – otkriva nove odgovore na pitanja: tko sam ja, koja je moja uloga, koji je smisao moga života, koji je smisao postojanja?”⁵³

Poput teologije koja razmatra i obrazlaže vjeru, tako i vjeronauk u školi mora biti otvoren i osjetljiv za učenice i učenike, za njihovu stvarnost, životnu situaciju, njihove predodžbe, sumnje, nevolje i potrebe. Vjeronaučna nastava sa svojim sadržajem, sa svojom nastavnom didaktikom i metodikom, s vjerničko-svjedočkim stavom vjeroučiteljica i vjeroučitelja mora pogađati učenikovu temeljnu životnu situaciju, tako da on može osjetiti i prihvatiti da je vjera ostvariva u kontekstu života, a život razumljiv u svjetlu vjere.⁵⁴

Kao predmet u školi, konfesionalni vjeronauk nudi djeci i mladima “mogućnost da rasprave o svojim najdubljim ili egzistencijalnim pitanjima na istoj razini s brojnim spoznajama i sposobnostima koje trebaju upoznati i usvojiti u školi. Nudi im mogućnost da ozbiljno upoznaju vjeru i kršćanstvo”.⁵⁵ Na taj način učenice i učenici razvijaju sposobnost traženja smisla i sposobnost određenih religioznih kompetencija nadahnjujući se na Isusovu stilu života koji nastoje primjenjivati u vlastitom životu i djelovanju.

Rast i sazrijevanje u vjeri cjeloživotni je proces. Dio tog cjeloživotnog procesa rasta i sazrijevanja u vjeri jest i konfesionalni vjeronauk u školi. U središtu vjeronaučne nastave je vjerski odgoj i obrazovanje. U svjetlu reforme obrazovanja u europskim zemljama, ali i u Republici Hrvatskoj, i njezine usmjerenosti prema ishodima koji se definiraju u obliku kompetencija koje učenice i učenici stječu, vjeronauk u školi treba također razmišljati o kompetencijama prema kojima je usmjeren. U tom zahtjevu obrazovne reforme “propituje i

---

⁵² Valentina Mandarić, *Odgojna, kulturna i evangelizacijska dimenzija vjeronauka u školi*, u: Kateheza 23 (2001), 1, 15.

⁵³ Zajednička sinoda biskupija Savezne Republike Njemačke, *Vjeronauk u školi*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 1995., br. 2.4.2.

⁵⁴ *Isto*.

⁵⁵ Géry Gevaert, *Doprinos školskog vjeronauka videnju školskog obrazovanja u Europi*, u: Kateheza 24 (2002), 2, 119.

o svome mjestu i svrsi unutar školskog kurikula, a nadasve o svojoj ulozi služenja čovjeku, konkretnim učenicima i nastavnicima, koje vodi prema cjelovitom općeljudskom i vjerničkom rastu i sazrijevanju”.⁵⁶

4. VJERONAUKE U ŠKOLI KAO CRKVENO SLUŽENJE ČOVJEKU

U održavanju nastave katoličkoga vjeronauka u školi Crkva je vidljivo djelatna u školi, a po školi i u društvenoj stvarnosti. Tako je katolički vjeronauk jedan od bitnih instrumenata crkvenog naviještanja vjere u društvu. Škola, u kojoj se ostvaruje i konfesionalni vjeronauk, ispunjava najvitalnije godine čovjekova života, u kojima je on najsposobniji za učenje. Kad učenice i učenici napuste školu, mogu biti puni znanja, ali siromašni iskustvom kako stečeno znanje upotrijebiti. Nakon izlaska iz škole njihova su očekivanja velika, slobodni su, ali bez ikakve životne orijentacije, bez ikakvog odnosa prema zajedništvu, zajedničkom dobru, izgradnji sebe i okoline u kojoj se nalaze.⁵⁷ Vjeronauk u školi u obradi nastavnih sadržaja pruža učenicama i učenicima znanje, ali jednako vrijedno kao i pružanje znanja, nastava vjeronauka usmjeruje i uči te iste učenice i učenike kako ta dobivena znanja iskoristiti i ispravno upotrijebiti na dobrobit njih samih, ali i na dobro Crkve i društva u kojem žive.

Kada razmišljamo o vjeronauku u školi, kao školskome predmetu, sa sigurnošću možemo konstatirati da on nema neku ekonomsku računnicu u današnjem liberalno-ekonomskom društvu i svijetu, kao što mogu imati i imaju neki određeni školski predmeti. To naglašava i mons. Đuro Hranić, predsjednik Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za katehizaciju u *Poruci na početku školske i katehetske godine 2010/2011.*: “Iako zvuči paradoksalno, vjeronauk u školi jedini je predmet koji učenike ne priprema za uspjeh na konkurentnom tržištu rada i kapitala.”⁵⁸ No on može i mora evanđeoskom konkretizacijom pridonijeti da ekonomska

⁵⁶ Ana Thea Filipović, *Vjeronauk u školi pred zahtjevima vrednovanja*, u: *Nova prisutnost* 7 (2009), 2, 263.

⁵⁷ Usp. Hartmut von Hentig, *Humana škola. Škola mišljenja na nov način. Vježbe praktičnog uma*, Educa, Zagreb, 1997, 8.

⁵⁸ *Prionuti uz Boga – najtiši argument uspjeha vjeronauka u školi i katehetskoga rada Crkve. Poruka predsjednika Vijeća HBK-a za katehizaciju mons. Đure Hranića na početku školske i katehetske godine 2010/2011.*, u: *Katehetski glasnik* 7 (2010), 2, 10.

računica i mnogi gospodarstveni stavovi i pothvati budu oplemenjeni ljudskošću i skrbi za sve u društvu, a ne samo za neke, koji se ne očituju u sebičnom bogaćenju na račun ostalih. Ona škola koja želi promicati cjelovitoga čovjeka, autentično društvo i kulturu, ne može zanemariti religioznu i duhovnu dimenziju čovjekova života.⁵⁹

Kao vidljiva djelatnost Crkve, vjeronauk u školi služi čovjeku da se razvije u svim svojim dimenzijama. Njeguje korelaciju s ostalim školskim predmetima te je pozvan prodirjeti na područje društva i kulture “i imati veze s ostalim ljudskim znanjima. Naime, kao izvorni oblik služenja Riječi školski vjeronauk uprisutnjuje evanđelje u osobnom, sustavnom i kritičkom procesu asimilacije kulture”.⁶⁰ Zato u postmodernom vremenu i društvu vjeronauk u školi treba “nalaziti nove putove, učiniti religioznu dimenziju stvarnosti komunikativno pristupačnom i pronaći nov kršćanski jezik”.⁶¹ U tom smislu vjeronaučnu nastavu obilježava dijakonijsko i evangelizacijsko usmjerenje.

Vjeronaučna nastava i rad s djecom i mladima “mora postati više dijakonijski, solidarniji, nužniji. U tome svakako treba shvatiti i proprij crkvenog djelovanja koji leži u susretima zajedničkog traženja identiteta, a ne zadovoljavati se potrebnom službom. (...) Crkva mora promatrati hod mladih, poštivati prvo pedagoško pravilo: uhvatiti ih tamo gdje oni trenutačno jesu, i analizom takve situacije ići zajedno s mladima. Dijakonija Crkve u radu s mladima ne znači regrutiranje mladih kršćanskih vojnika i njihovih snaga, nego motiviranje i osposobljavanje da se život usmjeri prema Kristu. Nužnost mistagoškog rada Crkve je nužna kroz prizmu ‘sebe otkriti i shvatiti – Boga iskusiti’”.⁶²

Crkva postoji radi evangelizacije,⁶³ a to znači konkretno i u održavanju vjeronaučne nastave kao djelatnosti Crkve, “unijeti Radosnu vijest u svaku ljudsku sredinu i u tom srazu samo čovječanstvo iznutra preobraziti, učiniti ga novim”.⁶⁴ Evangelizacija

---

⁵⁹ Usp. Ivica Pažin, *Vjeronauk u školi. Izabrane teme*, Biblioteka Diacovensia, Đakovo, 2010., 9.

⁶⁰ Kongregacija za kler, *Opći direktorij za katehezu*, Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000, br. 73.

⁶¹ Georg Hilger - Stephan Leimgruber - Hans-Georg Ziebertz, *Vjeronaučna didaktika. Priručnik za studij, obrazovanje i posao*, Salesiana, Zagreb, 2009., 56.

⁶² Ivica Pažin, *Religiozni indiferentizam kod mladih*, u: *Katehetski glasnik* 7 (2010), 2, 26.

⁶³ Usp. Pavao VI., *Evangelii nuntiandi. Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000., br. 14.

⁶⁴ Usp. *Isto*, br. 18.

i evangelizacijsko usmjerenje vjeronauka u školi ima u vidu postmodernu drušтво sa svime što ga obilježava te "ide za tim da istovremeno obrati osobnu i kolektivnu svijest ljudi, njihovo djelovanje, život i njihove stvarne sredine."⁶⁵

Evangelizacijsko usmjerenje vjeronauka u školi postaje neizbježno, a to znači ostvarivanje vjerske pouke koja je puna evanđeoske svježine i u kojoj je jezik prilagođen vremenu i osobama.⁶⁶ U evangelizacijskom usmjerenju vjeronauka u školi ima mogućnost i osvijetliti svjetlom evanđelja društvena i kulturna područja koja se nazivaju *svremenim areopazima*, "kao što su područje komunikacije, područje građanskog zauzimanja za mir, razvoj, slobodu naroda, zaštitu stvorenoga, područje obrane i zaštite prava osoba, nadasve manjinâ, žena i djece, područje znanstvenog rada i međunarodnih odnosa..."⁶⁷

Pod utjecajem postmodernoga vremena i društva, načina življenja, razmišljanja, djelovanja, vjerske indiferentnosti i crkvene distanciranosti učenica i učenika, kao i njihovih obitelji, neki autori naglašavaju da katolički vjeronauk u školi "nema u prvom redu tradicionalnu katehetsku zadaću *neposrednog* uvođenja i uvježbavanja u vjeru i život Crkve odnosno kršćanske zajednice. On mora pomoći i onim učenicima koji se nalaze u faktučnoj udaljenosti od Crkve i župne zajednice da se ozbiljno pozabave religioznim pitanjem i odgovorno susretnu s kršćanskom vjerom, s njezinim izrazima i izazovima te da izgrađuju vlastiti religiozni i vjerski stav".⁶⁸ Sukladno tome, nameće nam se nužan suodnos vjeronauka u školi i župne kateheze. To su dva oblika vjerskog odgoja i obrazovanja koji imaju različite zadaće, ali se međusobno nadopunjuju i uvjetuju. Bolja zaživljenost župne kateheze u župnim zajednicama urodit će primjerenijim i stvarnijim očekivanjima Crkve od vjeronauka u školi.

Osim zaživljavanja kateheze svih životnih dobi u župnim zajednicama, što je gorući prioritet Crkve u Republici Hrvatskoj, u povezanosti s mjestom i statusom katoličkoga vjeronauka u školi, osjeća se potreba za zaživljavanjem pastoralna škole. Pastoralna škola nije nepoznat u općoj Crkvi. On je izraziti oblik pastoralno-

⁶⁵ Isto.

⁶⁶ Usp. Kongregacija za kler, *Opći direktorij za katehezu*, Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000., br. 194.

⁶⁷ Isto.

⁶⁸ Ana Thea Filipović, *Školski vjeronauk i župna zajednica – prema odnosu poujerenja i suradnje*, u: *Kateheza* 26 (2004), 3, 224.

katehetske skrbi za sve osobe koje su na bilo koji način povezane sa školom. U hrvatskoj crkvenoj javnosti treba mu dati više prostora za stručna promišljanja i konkretizaciju, to više što u drugoj polovini dvadesetog stoljeća nije bilo toga pastorala. Posebno poglavlje posvećeno je toj problematici u Planu i programu za župnu katehezu: *Župna kateheza u obnovi župne zajednice*, pod naslovom *Pastoral škole izazov župnoj zajednici*.⁶⁹ Škola je odlučujuće mjesto formacije učenica i učenika, osoba, pa kao takvo i jedno od najvažnijih mjesta misijskog poslanja Crkve i župne zajednice.⁷⁰

Participirajući na teritoriju župne zajednice, škola je usko povezana s jednim određenim brojem članova dotične župne zajednice. Zbog toga se ni župna zajednica ne smije distancirati od odgojno-obrazovne politike hrvatskoga školstva i života same škole. Pastoral škole pokreće ponude raznih oblika suradnje vjernika župne zajednice i šire unutar trijade: obitelj - škola/društvo - župna zajednica/Crkva.

Polja školskoga pastorala jesu: pastoralna dimenzija vjeronauka u školi, susreti učenika, roditelja i učitelja, projekt skupine, pomoć u pripravi posebnih školskih slavlja, odnosno dana s vjerskim obilježjima,⁷¹ duhovne obnove i duhovne vježbe za razredne odjele ili osoblje škole, seminari s različitim tematikama, savjetovanja, razgovori, uključivanje župne zajednice u školske listove, otvaranje stranica župnih listova ili internet stranica za problematiku škole i sl.⁷²

Mjesto katoličkoga vjeronauka u školi i odvijanje vjeronaučne nastave promatra se i vrednuje kao služenje čovjeku u njegovoj konkretnoj društvenoj i crkvenoj stvarnosti. Kao služenje čovjeku,

---

⁶⁹ Usp. Hrvatska biskupska konferencija – Nacionalni katehetski ured, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, Hrvatski institut za liturgijski pastoral, Zagreb-Zadar, 2000., 139-142.

⁷⁰ Usp. *Isto*, 140.

⁷¹ Euharistijska slavlja prigodom: Zaziva Duha Svetoga na početku nastavne godine, Zahvalnice na kraju nastavne godine, obilježavanja Dana kruha i zahvalnosti za Božja dobročinstva, prigodom Božića, Uskrsa, Dana škole, župnog blagdana, te pokornička bogoslužja.

⁷² Usp. Albert Biesinger – Winfried Nonhoff, *Religionsunterricht und Schülerpastoral*, Kösel Verlag, München, 1982., 69; Hrvatska biskupska konferencija – Nacionalni katehetski ured, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, Hrvatski institut za liturgijski pastoral, Zagreb-Zadar, 2000., 141-142; Željko Čekolj, *Razmatranja njemačkih biskupa o pastoralu župnih zajednica i ulozi vjeroučitelja u školi i školskom pastoralu*, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 131 (2003), 4, 262-265.

primarno je usmjeren na učenice i učenike kojima je sadržaj nastave katoličkoga vjeronauka namijenjen. No preko učenica i učenika vjeronauk u školi želi doprijeti i do njihovih roditelja i pomoći im u ispunjenju njihove uloge vjerskoga odgoja i obrazovanja djece i mladih.

Kao školski predmet, katolički vjeronauk ne isključuje suradnju s ostalim školskim predmetima i učiteljima koji ih predaju. U korelaciji nastavnih sadržaja i stjecanju novih znanja obogaćuje učenice i učenike, ali i učitelje kršćanskom tradicijom koja je odigrala veliku ulogu u razvoju društva, kulture, znanosti i umjetnosti Europe, ali i hrvatskoga društva.

U prenošenju evanđeoskoga duha u postmodernom vremenu i društvu, a u ozračju škole, katolički vjeronauk susreće sve koji su na bilo koji način povezani sa školskim odgojno-obrazovnim sustavom i nudi im Isusov stil života, mišljenja i djelovanja na početku trećega tisućljeća u kojem svakodnevno niču novi stilovi života, mišljenja i djelovanja upitnih kvaliteta!

5. ZAKLJUČNE MISLI

Tema ovog članka: *Vjeronauk u školi između roditeljskih očekivanja, društvenih ciljeva, potreba mladih i crkvenog služenja čovjeku*, opsežna je tema obavijena bremenitom stvarnošću koja zahtijeva budnost Crkve u Republici Hrvatskoj, njezino svakodnevno kritičko vrjednovanje i zauzeto djelovanje. Takav budan odnos Crkve prema vjeronauku u školi omogućuje njegovu kvalitetu i ostvarenje njegova identiteta u hrvatskom školskom odgojno-obrazovnom sustavu.

Iako će se vjeronauk u školi kao školski predmet u svom suživotu s ostalim školskim predmetima susretati s raznim odgojno-obrazovnim politikama, društvenim zahtjevima i ciljevima, raznim stavovima roditelja, učenica i učenika te sveopće hrvatske stvarnosti, on treba imati snage i upornosti, unatoč svemu tome, ostati prepoznatljivo djelovanje Crkve u pluralnom društvu i crkveno služenje čovjeku, dioniku takvog društva. Da uspije u ispunjenju očekivanog poslanja i identiteta, nezaobilazan poticaj imaju određeni znakovi vremena koje on u svojem vjeronaučnodidaktičkom ostvarenju treba znati pravilno čitati, analizirati, kritički prosuđivati i donositi norme djelovanja. Znakovi vremena koji svakodnevno imaju važnu ulogu u ostvarenju vjeronaučne nastave u školi jesu:

- *Učenice i učenici – adresati katoličkoga vjeronauka u školi.* U članku je bilo naglašeno kako je životna situacija adresata vjeronauka u školi takva da su neki više, neki manje, a neki uopće nisu povezani s religijom i Crkvom. Takva situacija proizlazi iz života suvremene obitelji i njezina vjerskog (ne)identiteta te postmodernog društva u kojem djeca i mladi žive. Zato nastava vjeronauka u školi mora biti otvorena i osjetljiva za učenice i učenike i njihovu složenu životnu stvarnost.

- *Roditelji čija djeca i mladi pohađaju nastavu katoličkoga vjeronauka.* Sukladno tipologijama vjernika dobivenima socio-religijskim istraživanjima možemo reći da roditelji imaju različite stavove i očekivanja od katoličkoga vjeronauka u školi. Roditelji sa svojom stupnjevitom i distanciranom crkvenošću izraziti su znak vremena prema kojem usmjerenost pastoralno-katehetske skrbi može uroditi shvaćanjem i prihvaćanjem stvarne svrhe i ciljeva vjeronauka u školi te vlastite odgovornosti u cjelokupnom vjerskom odgoju i obrazovanju djece i mladih. Pastoralno-katehetska skrb roditelja (odraslih) prioritet je župne zajednice koja uz oblike ostvarenja pastoralna škole usmjeruje svoje pastoralno-katehetsko djelovanje na roditelje i obnovu njihova vjerskog identiteta, na školu i brigu za školski odgojno-obrazovni sustav te na prisutnost župne zajednice u društvu.

- *Suvremeno pluralno društvo sa svojim vrednotama i protuvrednotama, zahtjevima i ciljevima.* Obnova svijeta uvijek je značajna faza evangelizacije, a s tim i evangelizacijske usmjerene vjeronaučne nastave koja želi snagom Evandjelja preispitati "mjerila ljudskog prosuđivanja, ustaljene vrednote, interese, misaona kretanja, ishodišna nadahnuća i životne obrasce koji su unutar ljudskoga roda u suprotnosti s Božjom Riječi i njegovim naumom spasenja".⁷³

- *Pastoral škole koji predstavlja djelovanje i službu Crkve za ljude i s ljudima u području škole.*⁷⁴ Pastoral škole omogućuje na različite načine da se vjera doživi u školskim prostorima učenja i boravka/življenja. Tako roditelji, učenice i učenici, učitelji, vjeroučitelji te ostali djelatnici i suradnici škole preuzimaju iz svoje

---

⁷³ Pavao VI., *Evangelii nuntiandi. Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2000., br. 19.

⁷⁴ Usp. Grundinformation: Was ist Schulpastoral? na: <http://www.schulpastoral.org/modules/smartsection/item.php?itemid=1> (18. 8. 2010.).

življene vjere odgovornost jednih za druge te za samu školu kao mjesto učenja i boravka/življenja.⁷⁵

- *Vjeroučiteljice i vjeroučitelji* koji profesionalnim i vjerničkim identitetom učvršćuju mjesto katoličkoga vjeronauka u kanonu suvremene hrvatske škole.

RELIGIOUS EDUCATION IN SCHOOL BETWEEN PARENTS' EXPECTATIONS, SOCIAL GOALS, YOUNG PEOPLE'S NEEDS AND CHURCH SERVING TO MAN

Summary

The first part of the article proceeds from parents and their expectations what the teaching of religious education should offer to children and the young. Parents are taken as a starting point because the general principle is that parents or tutors are responsible for the education of children and the young. That general principle can be found in the international, Church and Croatian documents. This part of the article briefly refers to the regulations of the Constitution of the Republic of Croatia, the Canon Law Code and the Contract between the Holy See and Republic of Croatia, which speak about the parents' educational rights and duties, with special emphasis on religious upbringing and education. Also, three worthy researches carried out on the level of the entire Republic of Croatia are mentioned: Faith and Morality in Croatia, European Values Study and Aufbruch, which help to highlight which categories of believers, and by that of the parents of pupils who attend the lessons of Catholic religious education in schools, exist in the Church of the Republic of Croatia.

The second part deals with the correlation between religious education in school and goals/demands of contemporary society. Contemporary world, which Croatian society and the Church itself is a part of, is characterized by relativism, liberalism, secularism, scientism, individualism, materialism and hedonism. All that influences on the Church's activities and its planning and programming.

The third part refers to the addressees of religious education in school. The complexity of the addressees of religious education

---

⁷⁵ Usp. Die Deutschen Bischöfe-Kommission für Erziehung und Schule, *Schulpastoral – der Dienst der Kirche im Handlungsfeld Schule*, Bonn, 1996., 13.

in school has its foundations in the way of life of modern family and its religious (non)-identity and in post-modern society as a living environment in which children and the young live. The situation with children and young people is such that some are more, some less and some not at all connected with faith and Church. In accordance with that, the status of the Catholic religious education in the pupils' lives is often the result of their perception of society, culture, economy, arts and education in which faith is not considered to be an important factor, but only private and personal matter.

The fourth part considers religious education in school as Church serving to man. Diaconal and evangelization orientation of Catholic religious education in school is emphasized.

Key words: religious education in school, parents' expectations, contemporary society demands, the youth's needs, religious education in school – the Church's serving to man.